

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT
SPLIT, SEPTEMBER 2020, LETO XXVIII. ŠT. 212

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA
DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT

GLASILO FINANCIRA:

- SAVJET ZA NACIONALNE MANJINE
VLADE RH
- URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA
SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVET

zanj Mag. Cveto Šušmelj

NASLOVNICA

BOLSKA IGRA SVETLOBE
FOTO: Robert Jarh, Vera Hrga

UREDNIKA

Vera HRGA

UREDNIŠKI ODBOR

Cveto ŠUŠMELJ
Nadežda ETEROVIĆ
Ivan KOSMOS

LEKTORICE IN PREVAJALKE

Vera HRGA
Dada ŠANTIĆ
Ana MATUSINOVIĆ

PRIPRAVA IN TISK

DES - Split
www.des.hr

NATISKANO

380 izvodov

RAZPORED AKTIVNOSTI

Ponedeljek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Torek: od 18.00 - 21.30 DOPOLNILNI POUK
Sreda: od 17.30 - 19.30 KLEKLJANJE ČIPKE
Četrtek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Petek: od 18.00 - 20.00 DRAMSKO LIT. URICE
Sobota: od 10.00 - 12.15 DOPOLNILNI
POUK IN OTROŠKE DELAVNICE

Uradne ure tajnice:

Vsak dan razen sobote, nedelje in
praznikov od 8.00-12.00 ure

Društveni prostori so odprti vsak dan
razen sobote, nedelje in praznikov od
8.00-12.00 ure

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO TRIGLAV SPLIT

Šibenska 3, 21000 SPLIT, HRVAŠKA
Tel: 021 343 137, Fax: 021 321 434
Uradni mobitel: 091 150 44 98

VSEBINA

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTVA

- Hrvaškemu domu vrnjen bleščeči
sijaj 3
- Nismo se srečali 6
- Po jezeru čolnič plava..... 6
- Kakor ptica..... 8
- Slikarska kolonija Putalj – 2020..... 9
- 39. Festival idrijske čipke
virtualno..... 10
- Virtualni mednarodni festival
čipke Lepoglava 2020..... 10
- "Birds of Memory" 11
- Mednarodni natečaj klekljanih
čipk Klekljarske sekcije »Ribice«
SKD »Lipa« iz Bazovice..... 12

UTRINKI

- Narodni dom v Trstu formalno v
rokah slovenske manjšine..... 13
- Iskanje izgubljenega časa
in Vere..... 14
- Luka mozaika 16
- Resnica in laž..... 17
- Moja majhna velika vas! 17

POEZIJA

- Iščem srečno misel..... 18
- Poiščite poklice..... 18
- Sama sva na svetu 18
- Večer prihaja..... 18
- Riječi 18

O JEZIKU

- Kdo je bolnik in kdo pacient? 19
- Kranjska klobasa – mala ali velika
začetnica? 19
- Uspešno na novi poti 20
- Odprto pismo Evropi 21
- Akademik in pisatelj Boris Pahor
avgusta praznoval 107 let..... 22

KRIŽANKA

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE NA HRVAŠKEM

Alagovićeva 30, 10000 Zagreb, Hrvaška, Tel: (+) 3851 6311 000, Fax: (+) 3851 61 77 236
Elektronska pošta: vzg@gov.si

Spletni naslov: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>

Uradne ure so od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.30.

Konzularni oddelek Veleposlanistva:

Tel: (+) 3851 631 1014, Fax: (+) 3851 468 0387

Uradne ure so ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9.00 do 12.00.

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE v Splitu

Istarska 9, 21000 Split, Hrvaška, Tel/Fax: (+) 385 21 389 224

Elektronska pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr

G. Branko Roglič, častni generalni konzul

Uradne ure konzulata so od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00.

HRVAŠKEMU DOMU VRNjen BLEŠČEČI SIJAJ

Posebno dragoceno voščilo je Slovencem v Splitu ob Dnevu državnosti RS priredilo mesto Split

Vodja službe za izgradnjo in upravljanje z razvojnimi projekti mesta Split **Jurica Vojnović**, po mami Bredi Slovenec, nas je popeljal na ogled obnovljene secesijske stavbe Hrvatski dom v Tončičevi ulici in nam v zanimivem predavanju spregovoril o nastanku, izgradnji stavbe, o poteku obnove, ponosno in emotivno pa tudi o Kamilu Tončiću, izjemni osebnosti arhitektu, projektantu stavbe, velikem strokovnjaku in gibalni sili društvenega življenja takratnega Splita, o osebi, ki je Splitu dala poseben pečat. Jurico je življenje povežalo z legendarnim arhitektom bolj kot si je lahko zamislil, ko je še kot otrok v prostorih Hrvaškega doma treniral gimnastiko.

Emotivna pripoved o povezanosti s Tončićem se nas je vseh globoko dotaknila.

Zaradi koronavirusa dom takrat še ni bil odprt, mi pa smo vendarle imeli privilegij uživati v vseh čarobnih

lepotah stavbe, njenih nenavadno lepih in kvalitetno obnovljenih prostorih in v, z znanjem in dušo, izgovorjenih besedah našega Jurice.

Kamilo Tončić je pradedek moje pokojne žene Ivane Tončić. Čeprav nismo v krvnem sorodstvu, sem z njim tesno povezan in zelo sem ponosen, da sem, zahvaljujoč moji trenutni službi, postal del zgodbe o Hrvaškem domu in Kamilu Tončiću, nam je v uvodu povedal Jurica.

Jurica Vojnović

Veliki Kamilo Tončić

Velik strokovnjak in gibalna sila društvenega življenja Splita

Kamilo Tončić je rojen leta 1878 v Zadru, srednjo šolo je končal na Veliki realki v Splitu. Po študiju in kratkem delu na Dunaju se je preselil v Split, ustvaril družino in mestu zapustil najglobljo sled svojega delovanja. Poklonil mu je okoli deset objektov, ki jih je projektiral in pri skoraj vseh vodil izgradnjo. Eden od prvih izjemnih projektov so bile impresivne Žveplene toplice v Marmontovi ulici, ki jih je zgradil od temelja do strehe na zemlji svoje soproge leta 1903, ko je bil star samo 25 let.

- *Njegov vpliv na društveno življenje Splita je veliko večji kot njegove zgradbe. Bil je utemeljitelj in prvi ravnatelj splitskega Etnografskega muzeja in je svojo etnografsko zbirko podaril muzeju. Kot veliki ljubitelj in kolekcionar umetniških del je odprl Galerijo umetnin, ki ji je prav tako podaril dela iz lastne kolekcije, projektiral, osnoval in pokrenil je takratno - Obrtniško šolo Split v Zrinsko-Frankopanski ulici, bil njen ravnatelj in učencem predaval strokovne*

predmete. Bil je izreden človek in Split mu dolguje zares veliko. Zadolžil nas je za celo življenje s svojim inženirskim delom, strokovnostjo, pa tudi z društvenim, izobraževalnim in kulturnim delovanjem. Ne morem skriti svojega ponosa in sreče kadar govorim o njemu, saj sem zanj resnično vezan, poudarja emotivni Vojnović.

Po bogatem društvenem življenju se je Tončić povlekel

Po Drugi svetovni vojni je Kamilo doživel strašno krivico. V montiranem procesu je obsojen, ker se je namreč nekaj Italijanov kopalo v Toplicah, ki so mu jih potem tudi odvzeli. Tri mesece je presedel v zaporu, po smrti pa je rehabilitiran v tem sodnem postopku. To ponižanje in razočaranje ga je povleklo iz društvenega življenja. Pred svojo Vilo Tončić je sežgal vse projekte, skice, risbe, skratka vse kar je v svojem bogatem delu ustvaril. Umrli je 29. julija 1961 v Splitu.

Po mojem skromnem mišljenju je bil Tončić, po Dioklecijanu, eden od največjih Splitčanov. Split mu na žalost v njegovih letih življenja za vse storjeno ni dal pravega priznanja, zato pa se mu je v novejšem času z restavracijo Doma in poimenovanjem ulice po njemu vsaj delno oddolžil. A zaslužil je še veliko več.

O tedanjem Hrvatskem domu

Secesija. Dunaj v Splitu. Umetnost in arhitektura, ki jo je v Split prinesel dunajski študent, veliki Kamilo Tončić.

Bajka. Poleg spektakularnega pročelja obnovljenega Hrvatskega doma v Splitu se pravi biser skriva v školjki. Prav ta biser je secesijska dvorana iz leta 1908, ki je končno doživela svoj prvobitni sijaj in veličanstvenost Tončićevega dizajna.

S samo 30 leti je Tončić dokončal Hrvatski dom. Vse dneve je preživljal na gradbišču, njegova je bila

umetniška ideja, osmisli je vse skulpture na pročelju in v sami dvorani: okraske, figure, cvetje, sokola, ki drži hrvaški grb. Izdelavo kalupov je osebno nadziral v tovarni Betizza cement. Neizmerna ljubezen in popolna posvečenost Domu.

Na svečanem odpiranju 13. septembra 1908. so bile prisotne mnoge znane osebnosti Splita. Neposredno po otvoritvi je postavljena prva dalmatinska umetniška razstava, ki bo ostala zapisana kot eden od največjih društvenih in kulturnih dogodkov v zgodovini Splita. Razstavljali so najznamenitejši hrvaški umetniki: **Emanuel Vidović, Ivan Meštrović, Celestin Medović, Vlaho Bukovac, Ivan Rendić, Mirko Rački** in drugi.

V tej stavbi in dvorani so se dolga leta odvijale prireditve, svečanosti, koncerti in razstave. Nekaj časa je bil tukaj tudi gasilski dom ter športno društvo Hrvatski sokol. Tukaj so menda podpisani akti, dokumenti in povelje o osnovanju nogometnega kluba Hajduk in veslaškega kluba Gusar, nam je zaupal Vojnović.

Pa vendarle je ta impozantna in večnamenska stavba na svojih zidinah občutila vso težo zgodovinskih dogodkov II. svetovne vojne ob prihodu Italijanov v Split, leta 1942. Okupirali so mesto, Dom je postal njihova uprava. Uničili so vsa obeležja avstrijske secesije na pročeljih prav tako tudi v notranjosti zgradbe.

Rekonstrukcija Doma

Hrvatski dom je končno doživel svojo renesanso, a pot do današnjega očarljivega prizora je spremljalo težko delo konzervatorjev in restavratorjev. Glede na to, da je Kamilo Tončić sežgal vsa svoja dela, so ostale samo redke fotografije po katerih je bilo mogoče delati. Tako je bilo v času gradnje veliko nepoznanega, saj niso obstajali potrebni načrti in dokumentacije projekta.

Ne obstaja npr. nikakršna sled kako je izgledala ograja na stopnišču, pa so strokovnjaki rekonstruirali najverjetnejši možen izvirni izgled, po lastnih znanjih in glede na ostala Tončičeva dela.

- Bil je to izredno zahteven projekt. Od vsega začetka je dela na obnovi vodila konzervatorica **Sanja Buble**, pozneje se ji je pridružila kolegica **Sandi Bulimbašić** iz splitskega Konzervatorskega oddelka. Okrasi – glava, venci, cvetje, kite so izdelani iz betona v tovarni **Betizza-Gilardi** po Tončičevih načrtih - po ohranjenih fotografijah in ročno izdelani v kiparsko-restavratorski delavnici podjetja „**Neir**“

a pri njihovi izdelavi smo konzultirali kiparja **Kažimirja Hrastu** in restavratorja **Tončija Borovca** iz Hrvaškega restavratorskega zavoda. Pohvaliti moram tudi **Teh-gradnjo** iz Zagreba, ki je izvajala gradbena in obrtniška dela.

Strokovnjaki so pazili na vse. Zahtevali so, da bo vsak detajl v čim izvirnejši obliki. Večina izvornih ploščic je bila poškodovana, pa so se le-te po posebnem naročilu izdelale v **Bolgariji**. Kljuke, lestenci in vse najmanjše podrobnosti dajejo občutek tistega časa in ob njih lahko občutimo

Split kakršen je bil nekoč. Kot da se je čas ustavil prav v trenutku odpiranja doma leta 1908, ko je dogodku prisostvoval sam Kamilo Tončić.

Vera Hrga

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Erjavčeva 15, 1000 Ljubljana

T: 01 230 80 00, 01 230 80 01
F: 01 230 80 17
E: urad.slovenci@gov.si
www.uszs.gov.si

Datum: 24. junij 2020

Dragi rojaki,

ob prazniku naše države Slovenije, ko naša domovina praznuje svojih 29 let, vam iskreno čestitam!

Čeprav imamo mlado državo, pa nosi v sebi tisočletno bogastvo slovenske besede, kulture in tradicije, ki so jo iz roda v rod prenašali naši predniki. Bodimo ponosni nanjo! Naj bo njeno praznovanje tudi naše praznovanje, saj slovenska država niso samo lepote, ki jih je 'Bog razsul od štajerskih goric do strme tržaške obale ter od Triglava do Gorjancev', temveč smo tudi vsi, ki imamo Slovenijo radi in zanjo želimo najboljše - vsi njeni državljani, vsi naši rojaki, ki živijo na oni strani meje, in vsi tisti Slovenci, ki jih je pot zanesla v svet.

Lepo praznovanje vsem!

Helena Jaklitsch

Dr. Helena Jaklitsch
ministrica

NISMO SE SREČALI

Letošnje tradicionalno jesensko Vseslovensko srečanje je bilo načrtovano v Parku šuma Golubinjak v Gorskem kotarju in naj bi potekalo v soboto, 5. 9. 2020 od 10. do 16. ure na travnikih in svežem gorskem zraku.

Predviden je bil tudi obisk ene od največjih podzemnih jam na Hrvaškem, 1200 in 140 metrov visoke jame Lokvarke.

Seveda smo se ob vsem tem najbolj veselili srečanj z znanci in prijatelji,

izmenjav izkušenj in prijetnega druženja. Žal epidemiološke razmere tega tako težko pričakovanega in željenega srečanja niso dopustile.

Ostanimo zdravi v upanju na srečanje naslednje jeseni!

V. H.

Naše društvo pa bo za člane organiziralo enodnevni izlet 3. oktobra. O vsem boste podrobno obveščeni.

PO JEZERU ČOLNIČ PLAVA

Ob Dnevu državnosti RS

Letos je korona prav vse zakomplicirala. Vse naše aktivnosti v društvu so se zavile v maske, ne pojeemo, ne klekljamo, ne učimo se, samo dezinficiramo se.

Tu in tam se sprehodimo po Mosorju ali Kozjaku, poskušamo zadržati stike z dragimi prijatelji, s člani društva. Pa vendarle nam je kljub vsemu uspelo organizirati izlet ob Dnevu državnosti RS. Kot vedno je bilo tudi to druženje nepozabno, tokrat po Bačinskih jezerih in v antični Naroni na obisku arheološkega muzeja v bajkovitem mestu blizu Metkoviča.

V II. st. pr. Kristusom je Naroni rimska vojska povzdignila celo v rang kolonije. Prav v tem času je bilo zgrajenih niz javnih objektov kot so: forumi, hrami, terme.

Vse to bi potonilo v pozabo, če se ob izkopavanju v dvorišču privatnega objekta v izgradnji leta 1995 nebi

naletelo na senzacionalno odkritje šestnajstih kipov bogo in boginj, med katerimi je dominirala tri metre visoka

statua cesarja Avgusta. Tedaj se je odkrilo, da je bila Narona vojaško, upravno, sodno in kulturno središče, kjer je cvetelo gradbeništvo, trgovina, kar je prinašalo bogastvo, pa so se tako lahko gradile bogate zgradbe in kipi. Obenem je bila to tudi rimska utrdba v pohodih na uporniške Delmate.

Po zanimivi pripovedi turističnega vodiča se kulturno obogateni vračamo proti Metkoviću, kjer reka Neretva med obronki dinarskih planin v svojih deltah pričenja pot proti morju, ob plodni zemlji na kateri se razprostirajo plantaže mandarin in drugih agrumov, oljk in vseh bogatih vrst zelenjave. Tu se nahaja tudi druga največja ornitološka zbirka v Evropi.

Ta prizor je zares osupljiv. Skozi stoletja so bila glavna prevozna sredstva ladja, čolni, in njim v čast se tudi sedaj vsako leto prireja veslaško tekmovanje ladij, maraton ladij od Metkovića do Ploč.

Ali v Pločah nas čaka kosilo, po desertu se siti v dobrem razpoloženju

iz mestnega vrveža preselimo v popolnoma drugačen svet, v kraljestvo Bačinskih jezer.

Čista narava, neverjetna lepota obdana z razkošnim zelenjem visokih jablan, vrb z jatami prtic v krošnjah in nedotaknjenih trsih v šestih spojenih in enem odmaknjenem jezeru - to so Bačinska jezera.

Najprej fige in žganje potem pa vožnja z ladjami po jezerih. Lepo se razporedimo po dveh ladjah in se kot razposajeni otroci špricamo, smejimo do solz in s sproščeno pesmijo doživljamo nepozaben dan, državni praznik v katerem korona sploh ne izgleda več tako nevarno.

Ko danes z malim odmikom razmišljam o tem prekrasnem izletu se počutim nekako "zmagovalno", saj kdo ve kdaj bomo zaradi situacije s Covidom 19 lahko znova doživeli tako lep dan.

Ana Sušmelj

KAKOR PTICA

Poletje gre h koncu. Nedelja, jasno jutro, sončni vzhod, dan za pozeleti.

Nahrbtnik na rame in "pot pod noge" v park narave Biokovo. Tako blizu, pa nikoli dovolj časa za to brhko lepotico. Zaradi izjemne lepote je leta 1981 uvrščen na seznam parkov narave. Na njegovem vrhu Sv. Jure se s 1762 metrov nadmorske višine proti nebu dvigajo televizijski oddajniki.

Do vrha pelje Biokovska cesta, dolga 23 km, najvišja asfaltirana cesta na Hrvaškem. Razen kotanj in vrtač, številnih kraških jam in votlin, gorskih vrhuncev na vse strani, se na Biokovu nahaja bogata flora in favna, veliko

endemih rastlin, ponekod celo deli pragozdov topolov in borov, ki nudijo čudovito senco za počitek duše in telesa.

Letos so na jugozahodnem delu parka narave Biokovo v predelu Ravna vlaška odprli enkratno razgledišče Skywalk na nadmorski višini 1228 m. „Nebeško sprehajališče“ v obliki podkve se nahaja nad prepadom in visi na navpični steni, ima stekleno podlago za hojo in resnično izziva.

Počutiš se kot ptica, lahko se nihaš na stekleni podlagi, pod tabo prepad, nad tabo neskončno nebo, pogled sega prek makarskega primorja, čez otoke, tja do Italije. Prvi boječi

koraki po „Nebeškem sprehajališču“ te dvignejo v neskončne višave, kot ptica razprostreš peruti in brez diha vpijaš lepoto okoli sebe.

Razbremenjeni sproščeno uživamo ob obilni malici v senci krošenj, pripravljeni zapustiti čarobni biokovski svet in oditi na našo naslednjo postajo – Vrgorac.

Biti tako blizu rojstnega mesta našega velikana, barda Tina Ujevića, a ne obiskati njegovega kraja, bi bil greh. Njegov „Notturmo“, „Visoki topoli“, „Odhod“ so pesmi, ki nas spremljajo vse življenje. HVALA, TIN! Odhajamo polni miru in radosti iz tega malega mesta velikega človeka, Tina Ujevića – PESNIKA.

Lahkotno, kot ptice, usmerimo svoje peruti po avtocesti do Splita, z obljubo samim sebi, da se vrnemo k lepotam Biokova.

Ana Šušmelj

SLIKARSKA KOLONIJA PUTALJ – 2020

Zaradi znane situacije s pandemijo Covid 19 so bile skoraj vse slikarske kolonije letos odpovedane, toda nekateri so vendarle zbrali dovolj poguma in v situaciji, ko je pandemija malo oslabela, organizirali kolonijo.

V aprilu sem dobil povabilo moje stare prijateljice, akademske slikarke in pisateljice Jagode Kecman, da se udeležim slikarske kolonije PUTALJ 2020, tu na našem Kozjaku, v planinskem domu Putalj - Kaštel Sućurac, v času 26, 27 in 28. junija. Zaradi znane situacije je bilo težko zbrati zadosti slikarjev, pa me je zaprosila, da tudi jaz povabim kakšnega slikarja ki bi se rad udeležil te kolonije. Takoj sem poklical mojo dolgoletno prijateljico iz Slovenskega Doma Zagreb, Stanko Novković, izvrstno slikarico, ki je povabilo z veseljem sprejela. Tudi naša Lidija Stehlik se je pridružila koloniji.

V petek, 26. junija ob 10. uri, smo se zbrali v planinskem domu Putalj na Kozjaku. To je bilo moje prvo srečanje s tem lepim planinskim domom, zares vrednim obiska, z izredno gostoljubnimi domačini in odličnimi kuharji. Zbralo se nas je 15, od tega trije kiparji. Zanimiva družba, nekaj poznanih oseb, vsekakor pa veliko novih prijateljev. Organizator in pokrovitelj slikarske kolonije je sta bila Planinsko društvo PUTALJ iz Kaštel Sućurca in

Občina Kaštel Sućurac.

Kolonija je potekala nepolne tri dni, dogovor je bil, da se naslikata najmanj dve, a po možnosti tri slike, kar pomeni, da nismo imeli preveč prostega časa za klepet in uživanje v prelepem panoramskem pogledu na Kaštelanski zaliv, Split in srednje Dalmatinske otoke.

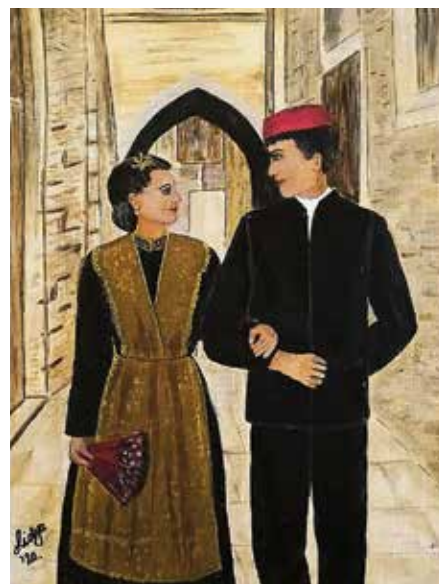
Moji motivi so bili: Kaštel Štaflić z lepo cerkvijo, Oljka in Ognjišče. Lidija je bila še bolj pridna in je naslikala: dve sliki Kaštelanske narodne noše, Riba v morskem ambientu in Rdeči zahod.

V nedeljo smo pred skupnim poslovnim kosilom na hitro postavili slike na ogled v sicer premajhnem prostoru za tako veliko število slik. Poslovnega kosila se je udeležili predstavnik občine in predsednik planinskega društva PUTALJ, ter predstavniki televizije in novinarji.

Dogovorjeno je bilo, da se 15. avgusta v galeriji Kula v Kaštel Sućurcu postavi razstava in aukcijska prodaja slik, ki pa je na žalost zaradi situacije s Corono ni bilo. Moram povedati, da je poleg nas, udeležencev kolonije, za razstavo prispevalo svoje slike še 12 slikarjev, ki na koloniji niso mogli sodelovati.

Upajmo da pridejo boljši časi, kmalu.

I. Kosmos

39. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE VIRTUALNO

Korona virus je še naprej vsakdanja top tema po celem svetu, tako tudi pri nas in v Sloveniji. 39. Festival idrijske čipke, načrtovan že pred letom dni, za katerega se vedno pripravljamo z največjo vnemo, naj bi bil potekal od 19. do 21. 06. 2020. Po dolgem premisleku se je organizacijski odbor odločil, da bo zares prirejen v predvidenem času, vendar virtualno.

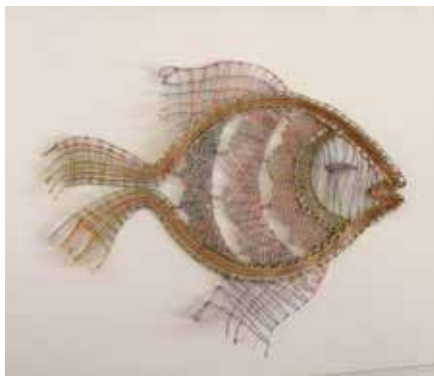
Dobila sem navodila za predstavljanje preko Zoom aplikacije, besedilo in fotografije sem poslala, kot je bilo načrtovano. Tekst za Vodič razstav je Ana Matusinović že prej prevedla v slovenščino, me pa smo klekljale, kakor smo si začrtale.

Naša tema letošnjega festivala v Idriji je bilo morje, kar me je motiviralo za ta uvod za vodič razstav:

„O, more, more ...“ poje Meri Cetinić, jaz pa v mislih vidim morje, sonce in valove, tako odletijo vse skrbi in počutim se svobodno.

Pena morskih valov skriva čudežno lepoto morskih globin, spodbuja domišljijo. Modro morje, pisane ribice, biserne školjke in valovite trave so naše sanje o svobodi, ljubezni in miru. Naj nas vse spomni na bezskrbno otroštvo in neskončno uživanje v lepem dnevu.

Ohranjajmo naravo in čisto morje, to je edina zapuščina našim dedičem.“

Milica Topić

Katica Kaštelan

Breda Noveljić

Dragica Marinović

Režiserka Tina Zadnik iz Ljubljane je imela nalogo zamisliti in režirati virtualni festival ter intervjuirati vse predvidene razstavljajoče. K sreči mi je hčerka Tina zelo veliko pomagala pri inštaliranju potrebnega programa in predvsem njej se moramo zahvaliti, da je naše virtualno predstavljanje potekalo v najboljšem redu.

Klekljarice so bile zelo zadovoljne, da smo uspešno opravile tudi ta festival. Ostal pa je kljub temu pridih žalosti, saj ni bilo prijateljskih srečanj z znankami iz Idrije. Sporočila, ki smo si jih pošiljale, so bila polna dobrih želja in obljub, da se vidimo prihodnje leto.

To so pa slike nekaterih naših čipk z razstave.

Tekst in foto: Katica Kaštelan

VIRTUALNI MEDNARODNI FESTIVAL ČIPKE LEPOGLAVA 2020

Od 11. do 13. 09. 2020 je potekal 24. Mednarodni festival čipke Lepoglava 2020, tokrat zaradi epidemije korona virusa, tako kot tudi vsa druga dogajanja vezana za festivale čipke v Evropi in v svetu, v virtualni obliki.

Država partner je bila letos Bolgarija. Svoje izdelke je virtualno predstavilo

Breda Noveljić

Milica Topić

Znova skupaj po korona pausi

12 razstavljalcev iz raznih držav, iz Hrvaške kar osem. Prekrasna lepoglavka je razstavljena v prostorih Pavlinskega samostana in si jo je mogoče ogledati vsak vikend do konca septembra, seveda upoštevajoč vsa priporočila Stožera civilne zaštite RH.

Vsak razstavljalcev je lahko predstavil svoje delo v trajanju od 1-2 min.

Ker so bile po 01. 06. 2020. ukinjene vse mere prepovedi druženja, je naša

sekcija nadaljevala z delom do konca junija. To so bili za nas izredno dragoceni trenutki, bile smo željne druženja in skupnega klekljanja. Vsaka od nas je doma sicer klekljala, kot smo se dogovorile, toda srečanj v živo nobena moderna tehnologija ne more nadomestiti.

Augustin Kaštelan je posnel in fotografiral eno od naših druženj po dolgi

Dragica Marinović

Katica Kaštelan

pavzi zaradi korone, a na njej lahko vidite naše veselje ob skupnem delu.

Tekst: Katica Kaštelan

Foto: Augustin Kaštelan

"BIRDS OF MEMORY"

„Birds of Memory“ je naziv IV. mednarodnega natečaja „Vita lace“ Muzeja čipke v Vologdi v Rusiji. To je največji muzej čipke na svetu, odprt leta 2010, festival pa je bil po pokroviteljstvu:

- Centra za kulturo in turizem regije Vologda
- Mesta Vologda
- Inštituta za kulturo regije Vologda
- Mestnega muzeja za kulturo, zgodovino, arhitekturo in umetnost regije Vologda.

Tema natečaja „Birds of Memory“ je izbrana ob 75-letnici konca II. svetovne vojne. Ptica je univerzalni simbol miru in Vita Lace festival v Vologdi že četrto leto zapovstjo z motivom ptice povezuje čipkarice vsega sveta ter

na ta način vse vabi na mir in prijateljstvo. Vsako leto se za motiv izbere

neka druga ptica, zadajo se načrti in barva sukanca, tehnika pa je na izbiro čipkaricam.

To me je pritegnilo, da se odzovem vabilu za sodelovanje in sklekljam čipko. Čipko je bilo treba poslati do 1. 6. 2020., ocenjevanje na festivalu pa je bilo predvideno za 26. 6. 2020.

Na žalost je korona spet pokvarila vse načrte. Moja ptica je v Vologdo, v Rusijo, priletela šele na začetku avgusta, ker so zaradi pandemije nastali veliki problemi v prenašanju poštnih pošiljk v Rusijo. Organizatorji festivala so predvideli tudi to in zato vse skupaj predstavili na prihodnje leto.

Tekt in foto: Katica Kaštelan

MEDNARODNI NATEČAJ KLEKLJANIH ČIPK KLEKLJARSKE SEKCIJE »RIBICE« SKD »LIPA« IZ BAZOVICE

Klekljarska sekcija »Ribice« Slovenskega kulturnega društva »Lipa« iz Bazovice je letos praznovala 20 let svojega obstoja. Ob tem dogodku je objavila mednarodni natečaj na temo »Rojstni dan« in je tudi nam poslala vabilo za sodelovanje. Že leta se srečujem in sodelujem z Ivano Štranj, njihovo voditeljico, pa tudi klekljarice obeh društev se poznajo med sabo. Z njimi smo se srečale v Borštu v Italiji in pa pri nas, ko je bilo društvo še v Gorički ulici.

Propozicije natečaja so bile, da mora delo biti v celoti novo avtorsko delo, da načrt in čipka doslej niste nikjer objavljena. Rok za pošiljanje je bil 20. 5. 2020. Rezultati natečaja, odpiranje razstave in delavnice so bili predvideni za 3. in 4. 7. 2020.

Ker so bile naše klekljarice že zasedene s klekljanjem čipk za idrijski projekt »Ostani doma in klekljaj«, sem po svojem načrtu in ideji naredila čipko in čestitko »Ribicam« za 20. rojstni dan.

Na veliko žalost klekljaric »Ribic« pa tudi vseh ostalih je zaradi korona virusa tudi to dogajanje preloženo na jesen. Obvestili so me, da je 5.7.2020 tričlanska komisija ocenila prispela dela, da pa se vsa dogajanja v zvezi s proslavo in mednarodnim natečajem predstavljajo na prihodnje leto – zopet zaradi korona virusa.

In tako nas je korona zopet zmotila v naših načrtih, vendar le delno. Zadovoljne smo, da je naša klekljarska sekcija uspela narediti in poslati čipko

Darilo za 20. rojstni dan

na natečaj kljub koroni in vsemu, kar stoji na poti normalnemu življenju in delu vseh nas.

Tekst in foto: Katica Kaštelan

23 NASVETOV TIBETANSKIH MODRECEV

1. Všeč ti je - povej.
2. Ni ti všeč - povej.
3. Nekoga pogrešaš - napiši ji/mu.
4. Ne razumeš - vprašaj.
5. Želiš, da se srečate - poklič.
6. Želiš nekaj - poišči.
7. Želiš biti jasen - pojasni.
8. Če si naredil napako - takoj pojasni in ne išči opravičil zase.
9. Vedno se zavedaj tega, da ima vsak svojo resnico, resnice drugih pa se pogosto ne ujemajo s tvojo.
10. Ne komuniciraj z zlobnimi ljudmi.
11. Najpomembnejša v življenju je ljubezen - vse ostalo je zaman.
12. Človekove težave obstajajo samo v njegovi glavi.
13. Izkoristi vsak trenutek najbolje, kot je le mogoče.
14. Vedno se zavedaj, da je to samo tvoje življenje.
15. Ne bodi dolgočasen.
16. Vedi, da nikomur ničesar ne dolguješ.
17. Vedi, da nihče ničesar ne dolguje tebi.
18. Ne obžaluj časa niti denarja, ki si ga namenil za razumevanje sveta.
19. V življenju vedno računaj samo nase.
20. Zaupaj svoji intuiciji.
21. Bodi potrpežljiv.
22. Če si slabe volje, se spomni, da je včeraj že mimo, jutri pa morda niti ne pride.
23. Vedi, da je današnji dan - najboljši dan.

NARODNI DOM V TRSTU FORMALNO V ROKAH SLOVENSKE MANJŠINE

V Trstu so 13. julija, ko mineva sto let od fašističnega požiga Narodnega doma, v navzočnosti predsednikov Slovenije in Italije Boruta Pahorja in Sergia Mattarelle, podpisali dokument o prenosu lastništva te zgradbe v roke slovenske manjšine. Zdajšnja lastnica posloja je tržaška univerza, ki bo za zameno dobila poslojpe nekdanje vojaške bolnišnice. Uradni postopek prenosa lastništva bo precej zapleten in bo po pričakovanjih trajal več let.

Dokument so podpisali predstavniki italijanskih oblasti na več ravneh, rektor tržaške univerze ter predsednika obeh krovnih organizacij slovenske manjšine v Italiji.

Pahor je podpis dokumenta označil za stoletno dejanje in zgodovinski dogodek. Kot je dejal, je krivica popravljena in zadoščeno je pravici. Mattarella pa je izpostavil, da s slovenskim predsednikom zaznamuje ta pomemben korak k dialogu dveh kultur, ki sta zelo pomembni za to območje.

Foto: Nebojša Tejić/STA

Požig Narodnega doma v Trstu (1920)

pred 100 leti, 13. julija 1920 so italijanske fašistične in nacionalistične skupine napadle in požgale Narodni dom v Trstu.

Narodni dom je bil osrednja kulturna ustanova Slovencev v Trstu. Zgrajen je bil na ulici Filzi 14 po načrtu arhitekta Maksa Fabianija med letom 1901 in 1904. Med svojim delovanjem je gostil številne slovenske

organizacije (med njimi društvi Sokol in Edinost). Imel je tudi hotel, kavarno, hranilnico in dvorano, v kateri so predstavljali koncerte, predavanja, zborovanja in druge prireditve. Bil je najpomembnejši simbol slovenske kulturne, gospodarske in politične dejavnosti v Trstu.

Incident v Splitu povod za požig

Povod – ali bolje – omišljeni povod za požig Narodnega doma v Trstu je bil incident med domačim prebivalstvom Splita in častniki italijanske vojne ladje Puglie, ki je bila zasidrana v splitski luki, na rojstni dan kralja Petra I, 12. julija 1920. Incident so po načrtu sprožili italijanski častniki, da bi motili proslavo tega dne in izzvali reakcijo prebivalstva, ki bi jim dala vzrok za teroristične izpade. Dva italijanska častnika sta snela in strgala jugoslovansko zastavo, ki je za proslavo plapolala ob obali.

Zaradi tega in spričo izzivalnega obnašanja še drugih italijanskih častnikov se je domače prebivalstvo silno razburilo. Nato je na obrežju pristal italijanski motorni čoln in iz njega so

vrgli dve ročni bombi na neoboroženo ljudstvo. En moški je bil ubit in več otrok ranjenih. Tedaj so jugoslovanski žandarji streljali na čoln in smrtno zadeli nekega častnika in ranili krmarja. Da so bili krivi za ta incident častniki italijanske vojne ladje, je ugotovila v ta namen sestavljena mednarodna komisija, v kateri je bila zastopana tudi Italija in kateri je predsedoval ameriški admiral Andrews.

Že dan po incidentu v Splitu so v Trstu izhajajoči italijanski nacionalistični dnevnik Il Piccolo, Era Nuova in La Nazione objavili silno strupena poročila o dogodkih v Splitu in so terjali najenergičnejše represalije. V Trstu je vladalo težko ozračje, kakor pred hudo nevihto. Po izkušnjah prejšnjih fašističnih izgrediv proti tiskarni Edinost, Ciril-Methodovim šolam, Delavskemu domu, predstavništvu kraljevine Jugoslavije in drugim jugoslovanskim ustanovam v Trstu so tržaški Slovenci s strahom pričakovali dogodke, kajti vedeli so, da ne morejo računati na varnostne organe za varstvo svoje osebe in svojega imetja.

13. julija 1920 varnostni organi niso preprečili napada na Narodni

dom in na druge zavode in ustanove. Obratno, pasivno so gledali na divjanje napadalcev in jim celo pomagali. Vse to se je dogajalo v času, ko fašisti še niso bili na vladi. S takim pasivnim zadržanjem je tedanja demokratična italijanska vlada pokazala svojo nemoč pred fašisti ali morda celo svoje tiho simpatiziranje z njimi, ker so bili ti napadi proti slovenskim ustanovam pobarvani z nacionalističnim duhom.

Demonstranti so se neovirano približali Narodnemu domu in ga obkrožili s treh strani, četrta stran poslopja se je držala drugih hiš. Tedaj je počila petarda. Pok je bil domenjeno znamenje za napad, kajti v trenutku se

je sprožil pravi bobneči ogenj na vse poslopje. Ogenj so odprle kraljeve straže.

Tedaj so stopili v akcijo vojaki, ki so bili v bližnji vojašnici konsignirani, da bi po dobljenem nalogu varovali Narodni dom. Toda niso nastopili proti napadalcem, temveč so pomagali iz vojašnice valiti že pripravljene sode bencina za požig Narodnega doma.

Demonstranti so podrli glavna vhodna vrata, vdrli v poslopje in vse polili z bencinom. V najkrajšem času je bilo celotno poslopje v plamenih. Ljudje, ki so bili v hiši, so se zaman skušali rešiti. Če se je kdo prikazal na oknu in klical na pomoč, so straže

neusmiljeno streljale nanj. Dva hotelska gosta, lekarnar Hugo Roblek in njegova hčerka, sta skočila z drugega nadstropja gorečega doma. Roblek je obležal mrtev na pločniku, hčer pa so težko ranjeno spravili v bolnišnico.

Ko so prihiteli gasilci, jim demonstranti niso dopustili, da bi gasili ogenj, in so jim prerežali cevi. Dovolili so jim samo, da varujejo pred ognjem sosednje hiše. Trenutek, ko so se demonstranti prepirali z gasilci, je uporabil tiskar Ambrožič, ki je bil v hiši, ter odprl vrata, ki so gledala na ulico Galatti, in tako rešil nesrečneže iz goreče hiše. Kraljeva straža je aretirala vse moške, med njimi tudi rešitelja Ambrožiča.

Poslopje je gorelo ves večer in vso noč ter še naslednji dan. Plameni so se dvigali visoko v nebo in odsev ognja je bil viden daleč naokoli. Pred gorečim poslopjem pa je tulila podivjana množica, ne da bi jo varnostni organi razgnali. Ali so bile še druge človeške žrtve med hotelskimi gosti, ni znano. Oblasti niso izdale nobenega sporočila.

Povzeto iz:

GLASILO SLOVENCEV V ARGENTINI/Jože Jan
V. H.

Iskanje izgubljenega časa in Vere

Ste opazili, kako trmasto moški ne iščejo pomoči? To raje brez konca in kraja tava po svetu, namesto da nekoga vpraša, kje se na primer nahaja ta-in-ta ulica.

Zanašajo se na voh, sluh in druga relativno zakrnela čutila, namesto da lepo zaustavijo prvo teto, ki kaže znake staroselcev. Najbolj zanesljiv znak je, da teta vleče polno vrečko zelenjave in se šibi pod bremenom obvez. To je garantirano domača ženska.

Lepo jo zaustaviš, dober dan, bog daj, iščemo to-in-to ulico, a veste kje je... In gremo. Tete rade pomagajo.

Vendar ne, moški ne zaustavljajo tet, temveč zijajo vznak, ko skušajo dojeti, kje so, kam gredo in kam bi radi.

To obvezno traja desetkrat dlje, kot je normalno, in kadar se znajdem v takšni situaciji, zelo lahko dobim živčni zlom, saj tale moj, bog pomagaj, enostavno odklanja enostavne rešitve. Mislim tete...

Da bi se vse skupaj še bolj zakompliciralo, se moj Zakonski, sploh kadar gremo v kakšne egzotične kraje, kot so Pujanke, Mertojak, Kamen-Šine, Barutana, Kaštela in podobno, najraje parkira na prvem primernem mestu,

ki ga zagleda v tej neznani deželi. In tak parkirplac je obvezno par kilometrov vstran od naše destinacije.

On se parkira in potem hodi, čeprav nimava pojma, kam vse to pelje. On sicer navadno vtipka naslov v mobilni telefon, le da od naslova v tem delu sveta ni nobene koristi, saj številke na fasadah najpogosteje ne sledijo nobeni aritmetični logiki. Stojiš pred številko 7, zgradba poleg ima številko 17. Kam je izginilo deset hiš? In potem hodi, hodi, v teh nenavadnih krajih so hiše razmetane na vse strani, od ene do druge je vsaj tristo metrov, da

bi zasledil naslov ali številko na njej, moraš zaokrožiti okrog vsake hiše.

Naleti neka ženska z vozičkom za špeceraj in vozičkom s pripadajočim otročičkom. Naj jo vprašava...?

– Ne – pravi on. – Kaj imaš spraševati, saj nisva v džungli, tiboga!

Jaz nič. Hodim naprej! In tako celo uro. Potem naletiva na nekega fanta, ki ga nameravam ignorirati, češ kaj bi otrok vedel, kje je naš cilj. Ampak otrok se javi Zakonskemu kot najbližjemu sorodniku! Študent! Bog mu daj...

– Ampak, profesor... Popolnoma ste zgrešili. To je čisto na drugi strani – pravi poba in s prstom pokaže nekam proti Kozjaku. Jaz sem že čisto trdal! Še dvajset kilometrov hoje! Onadva stakneta glavi...

– Pridete do tistega velikega križišča – razlaga fant – in greste na semaforju na levo. Potem se vozite navzdol kakšnih šesto metrov do tistega majhnega semaforja in tukaj spet zavijete na levo. Potem pridete do ene hiše, na kateri je velik plakat Mango, vozite navkreber do diskonta Studenac, spet zavijete na levo in po tristo metrih boste zagledali veliko zgradbo, belo, in to je to. Samo zapekljite naokoli in v pritličju boste videli tablo...

O preljuba mati! Pogledam ju s krvavim pogledom skritim za novimi, temnimi, dioptrijskimi, sončnimi naočniki in se fantu vljudno zahvalim, potem pa krevsam za tistim mojim spet šest kilometrov do avta, potem še trideset kilometrov do cilja, zraven pa poslušam njegova vprašanja, ki si jih zastavlja sam sebi. Kot: Je rekel levo? A je bilo Mango ali Zara? Je bil Tommy ali Studenac...?

In vse bi bila zlahka rešila, če bi bila vprašala žensko z vozičkom in vozičkom!

Vendar opažam, da Zakonski ni edini, ki se zanaša samo nase. Tudi tujci so takšni, če ne celo slabši.

Torej, pride iz Danske ali Nizozemske v Hrvaško in vzame v najem Volvo ali

BMW. Pride v Split in med vsemi ulicami izbere zagotovo najožjo v mestu, če ne računamo tiste „pusti me proč“ blizu Svetega Duje. In to se potem s tem avtom vozi po moji uličici, hišna številka plačanega apartmaja se bo pokazala na GPS-u. Bo, figo... Sedim na stopnicah, kadim in z visokega položaja spremljam, kaj se dogaja.

Onadva v avtu. V njej prekipeva, vendar molči. Kdo ve, kaj je vse dala skozi, reva, a dopust se je šele začel. On vozi tri kilometre na uro in obično točno pod mojim južnim oknom. Z ene strani sosedov Twingo, z druge zid. Potem zija v mobilni, menda je vključil opcijo: Išči, išči, Rex! Vohaj, Rex! Rex nič.

Ona bi šla rada ven iz Volva, ampak vrata lahko odpre samo deset centimetrov, kar je celo za mačko premalo, kaj šele za gospo iz Danske.

Pride moj sosed, lastnik Twinga, ki, normalno, govori angleško kot vsi staroselci v Varošu. Njegova angleščina je nekje na nivoju dvomesečnega dojenčka, pa kaj zato, angleščini se ne gleda v zob!

Dajmo, dajmo, še malo naprej – kliče lastnik Twinga in z obema rokama maha proti sebi. Tisti v avtu vkapirajo in krenejo. In potem se še bolj zagostijo!

– Zdaj malo na levo, levo – vpije sosed in maha z levo roko – Left, left, lizzzii...

Potem oni very easy krenejo na levo, Danka odpre okno in zre v ozko

grlo, kamor se čedalje bolj zbijajo. Potem pa tako obtičijo in zdi se, kot da se bodo zjokali. Tedaj pa drugi sosed z okna na nadstropju zavpije svojemu zemeljskemu sosеду, naj jih, za boga milega, vpraša, kam gredo, pa naj tisti, h kateremu so namenjeni, odšlepa, kakor ve in zna. Nato prvi sosed, lastnik nedostopnega Twinga zavpije: Vot namber ar ju loking for? Ver ar ju going?

Potem tip za volanom spregovori v čudnem, nekam znanem jeziku, neprenehno ponavljajoč, da išče Vero. Sosed z nadstropja zavpije sosedi čez cesto, Veri, če so to njeni gosti, menda so Rusi. Ona vpije, da nič ne ve o kakšnih Rusih, ampak morebiti so to gosti druge Vere, tiste na koncu ulice. Potem se prikažeta obe Veri, pa nič ne pomaga.

– Čigavi so Rusi, za božjo mater? – zajamra lastnik Twinga, vidno pretresen, ker se njegov avto nahaja v ruski blokadi, njemu se pa zelo mudi. Spusti se tudi sosed z nadstropja, ki v tekoči, a zelo počasni hrvaščini, tisti za slaboumne, vpraša Rusa, če ima kakšen papir, podatke o misteriozni Veri. Rusu ni druge, kot da ukaže Rusinji, ki je videti kot Danka, naj prekopa torbico, in ona, do komolcev v globini torbe, končno najde kos papirja.

– Vero?! – sosеду se zaleti od smeha. – Tebi je to Vero?! Smola smolasta...

Potem se obrne h publiki, publike pa je je zbralo že oho-ho.

– Rus ima papir v cirilici! – slavno objavi sosed poliglot. – To so gosti tistega neotesanca Bepa! Ne piše ti tukaj, moj bačuška, Vero temveč Bepo. Be-Po! Zastopiš?

Rus je pobito kimal z glavo ves čas, dokler ni nekdo privlekel dotičnega Bepota, ki ga je, mic po mic, skupaj z lastnikom Twinga, porinil nazaj v Plinarsko. Na začetni položaj... Za krepat!

Eda Vujević, Slobodna Dalmacija,
kolumna 'Gospodinja po sili'

Priredila, foto: V. H.

LUKA MOZAIKA

V krajšem besedilu bom predstavila zanimiv likovni projekt Luka mozaika in tudi svoje sodelovanje ter povezavo med nekdanjim mednarodnim simpozijem.

Združitev z imenom "Likovna ustvarjalnost Vele Luke" je skoraj da 4 leta nazaj nadaljevalo svojo pot s projektom Luka mozaika. Ideja je, da se povežejo lokalni likovniki, kot tudi tuji in naredi najdaljši kamniti mozaik na svetu. Posebnost tega projekta je to, da pri tem lahko sodelujejo vsi, ne glede na starost, profesijo itd. Gre za odprto delavnico v zapuščeni tovarni embalaže v samem mestu pod vodstvom tima, ki skrbi za material pa ponuja tudi pomoč pri izdelovanju mozaika. Do danes je delavnico obiskalo več kot tri tisoč obiskovalcev, in nekaj sto ljudi je sodelovalo v samem procesu izdelave. Nekateri mozaik zlagajo sami, nekateri s pomočjo svoje družine, drugi pa pošljejo ideje in se z organizatorji lahko zmenijo o izvedbi.

Dimenzije so določene, ker so vsi mozaiki namenjeni javni površini in se del njih že nahaja na promenadi mesta. Nekaj mozaikov se lahko najde na turističnih točkah, in eden med njimi je tudi na znanem otočku Proizd, v bližini Vele Luke.

Glavni pobudnik te ideje je svetovno znani kipar Ante Marinović, ki je sodeloval na "Susretu umjetnika" leta 1968. Tukaj lahko povlečemo vzporednico s prepoznavnostjo primorskega mesta Vela Luka in dosedanjih likovnih dogajanj na tem prostoru. Prvi mednarodni skup likovnih umetnikov se je zgodil 1968 in so sodelovali številni, svetovno znani umetniki. Izdelano je okoli 70 mozaikov, ki so vgrajeni v javni prostor mesta kot spomin na simpozij. V centru se nahaja tudi mozaik pano, ki vsebuje 20 individualnih mozaikov in skupni sredinski z motivom golobice z vejo oljke, ki je tudi simbol miru in mesta.

Napisana so tudi imena sodelujočih umetnikov.

Potem, ko je leta 1978 plimni val naredil ogromno materialno škodo, so umetniki iz celega sveta v znak podpore podarili Veli Luki različne umetniške zbirke (grafik, risb, male plastike). Majhno primorsko mesto je bilo za nekaj let točka likovnikov in njihovih del iz Jugoslavije, SAD-a, Italije, Češke, Argentine, Brazilije, Kitajske, Francije, Kanade Velike Britanije, Poljske, Španije, Litve, Makedonije, Avstralije, Južnoafriške Republike, Japonske, Rusije... Še ena vzporednica, ki je lahko izpostavim je kamen. Zlaganje kamnov na teh prostorih ima dolgo tradicijo in na otoku Korčuli so na tisoče kilometrov dolge "meje" (SUHOZID). Vsaki kamen ali

kamenček je bil dotaknjen s človeško roko in pušča za sabo veliko več informacij, kot to na prvi pogled izgleda.

Še v času študija Unikatnega oblikovanja (stekla in keramike), takoj po formiranju prostora tovarne v delavnico, sem se pridružila ideji in naredila prvi mozaik Preplet leta 2017. Mozaik II je oblikovan in ustvarjen spomladi 2020 in je veliko bolj kompleksen in večji. Lahko rečem, da je čas, ki sem ga namenila izdelavi dela, najljubša oblika prostovoljnosti in sem vesela, da sem lahko še enkrat sodelovala na združenju. Zato tudi ostale vabim, da obiščete ali tudi naredite mozaik. Osebnostno rajše delam sama, ampak nekega dne res ne bo pomembno če ste delali sami, v skupinah ali v paru, ker bo to celota. Plošče velikosti enega metra bodo samo delček. Vse se rojeva v mislih in s samo enim kamenčkom gradimo zavest okolja o likovnem, o kreativnosti in energiji, katera vse poganja.

Kamen, krog, ribe... interpretacijo prepuščam bodočim sprehajalcem in opazovalcem te resničnosti.

Katarina Marov

Luka mozaika vabi ljudi iz celega sveta, da sodelujejo in postanejo del skupnega mozaika. Projekt lahko tudi podprete z donacijo: Udruga Likovno stvaralaštvo Vele Luke
IBAN: HR3724070001100473408
Kontakt: info@lsvl.hr
facebook.com/Likovno.stvaralastvo/
Instagram: @lukamozaika
+385 95 577 4662

RESNICA IN LAŽ

Po legendi iz 19. stoletja sta se некоč srečali Resnica in Laž. Laž je rekla Resnici: "Kako lep dan je danes." Resnica se je ozrla. Dan je bil zares lep. Veliko časa sta preživeli skupaj, dokler nista prispeli do vodnjaka.

Laž je rekla Resnici: "Kako dobra je voda. Okopajva se." Resnica se je pazljivo dotaknila vode. Zares je bila dobra. Zato sta slekli oblačila in zaplavali. Toda naenkrat je Laž stekla iz vode, ukradla Resnici oblačila, jih nadela nase in zbežala. Pretresena Resnica je povsod iskala svoja oblačila in prosila Laž naj jih vrne.

Svet je medtem Resnico motril z jeznim in ogorčenim pogledom. Zato se je skrila v vodnjak, osramočena in pretresena.

Od tedaj Laž potuje po svetu, oblečena kot Resnica. Vseskozi zadovoljuje potrebe družbe, saj svet ne želi videti gole Resnice.

Resnica prihaja iz vodnjaka (Jean-Léon Jérôme, 1896)

MOJA MAJHNA VELIKA VAS!

Vsi mi, ki že dolga leta ne prebivamo v rodnom kraju, nosimo globoko v sebi neko otožnost, žal za preteklimi časi, za ljudmi, ki jih ni več, za občutki, ki izbruhnejo na dan, če se le omeni domače ognjišče.

Moja ravna Slavonija, z zlatim valovitim klasjem, pisanimi travniki, moj čudežni gozd „jugovača“, obdan z Dravo in močvirji, opevana Karašica na robu vasi, most iz turških časov in 130 let star kanal, ki povezuje obe reki. Nasip Gat je zdržal vse viharje časa: od 13. stoletja za časa Arpadovičev, ko je bilo njegovo ime povezano z mlini na vodi (Kabulgar) do časov turške oblasti, ko se pojavijo prvi pisani dokumenti o mestu, pa preko

Habsburgovcev in grofov Prandau, vseh vojn do današnjih dni.

Ponosno omenjam Josipa Hama, svetovno znanega slavista, rojenega leta 1905, ki nikoli ni pozabil svojega rojstnega kraja, svojega doma, kjer se sedaj nahaja njegova spominska plošča.

Danes je Gat zame „oaza“, ki me vrača v otroštvo in mladostna leta, ko je „virje“ (peščena plaža) na Karašici bilo moje morje, moja šola in moja cerkev, ki jih več ni. Vse je novo in lepše, vendar ne meni. Ni več direndaja v soseščini, pol stoletja od mojega odhoda v „drugi svet“ komaj še vidim znan obraz, pa vendar se zjutraj zbudim s pogledom na zelene travnike

in zvečer gledam nad seboj zvezdni obok – in to mi izpolni dušo in srce do naslednjega srečanja ob letu.

In da, po tridesetih letih so se vrnile lastovke, niso pozabile rodne gnezda.

Naj je slišati še tako obrabljeno, ampak ta vasica zajema v mojem srcu veliko prostora.

Ana Šušmelj – Gat, 15. 7. 2020

IŠČEM SREČNO MISEL

V nočeh, ko zaradi težkih misli ne morem spati

iščem srečno misel kateri se poskušam predati.

Včasih sem mesto veselja našla z lahkoto

sedaj je vse manj doživetij posutih z dobroto.

Pozabljam kakšne so barve sreče, ker sem razočarana v ljudi in srečno mesto postaja veliko odlagališče za smeti.

Razočarana v življenje pozabljam kam vodijo moje poti, a rana na srcu je vsak dan večja, peče in boli, boli, boli...

Častna beseda v tem svetu nima več pomena,

obljuba napisana črno na belo je postala dilema

in zakaj rabimo resnico, če laž z lahkoto vse resnice izbriše, ali imam samo jaz tak občutek, ali res slabo se nam piše.

Iščem v ljudeh čast, ponos in druge osebne vrline

kako je času uspelo, da vse kar je dobro izgine.

V interesu so se dobrota, spoštovanje in iskrenost za vedno zgubili

če v ljudeh ni več ljubezni... za kaj bomo živeli, kaj bomo čutili? in tako iščem srečno mesto, misel, da lahko zaspim.

In najdem mali kotiček v nedotaknjenih globinah, kjer se lahko utopim

v ostankih nedolžnega upanja, ki za čudo še v meni živi,

da mogoče vkljub vsemu še kdo išče to kar jaz v tem svetu

- svetlobo v temi.

Mojca Baresa

POIŠČITE POKLICE

GENIJ. ZVOK ga ne zanima,

prej platnice, listi.

Lepi, šiva, zraven kima, zbirka druga, avtor isti.

VARIL ne bo, čeprav s kovino

se srečuje dan za dnem,

v kalup jo vlije, kakor vino.

NE KAMEN ne druge zapreke,

ga ne ustavijo na **pisti.**

Ne dirkalni, temveč tisti,

kjer kraljujejo **obleke.**

MASER je človek, ki masira

vsakega, ki si želi,

on pa **seka, kožo odira,**

v plašču, rdečem od krvi.

OGLATO MOST postavi,

ne preko reke, temveč v glavi,

natančneje **med zobmi.**

Na koncu račun izstavi.

ROM. TEN njegove kože

je za spoznanje temnejši,

vendar je Berisha Jože,

pri **sestavljanju stroja** spretnejši.

KEP ne dela, vsaj ne zlatih.

Ne manjka mu nič manj bogatih

kepic, s testa narejenih,

zlatorumeno zapečenih.

Darko Hederih

VEČER PRIHAJA

Pod sončno streho

mirno sedim,

senco lovim.

Bliža se zahod

in večerni veter

gre na sprehod.

Luna me vleče

z vijoličastimi nitmi,

a jaz še sedim,

nikamor ne hitim.

Zares, večer prihaja.

Tihotapi se, poln sanj.

Z mehкими blazinami

vabi me v blaženi vrt

ognjeno žarečega poželenja.

RIJEČI

Kad želim nešto reči

Tražim poznate, nježne riječi.

Želim sjaj u očima

I toplinu u dušama,

Za riječi što maštu draže.

Obući ću ih u oblake meke,

Dugine boje i sunčane šešire

Ispod kojih začudene oči vire.

Vežat'ću ih uz potoke brze

I mirne rijeke,

Tajnovite šume i poneke sjenke,

Doline zelene i lelujave maslačke

Što u sanje ti uvlače

Sve riječi koje život znače.

Ana Šušmelj

SAMA SVA NA SVETU

Sama sva na svetu - ti in jaz.

To je vedno tako, kadar ljubimo.

Povej mi dosti lepih besed,

nabrati jih morava za vse življenje:

najina ljubezen je večna.

To je vedno tako, kadar ljubimo.

Ne misli na smrt!

Poslušaj: Vrtnica se je razcvetela,

sonce je vzšlo žareče.

Nikogar ni razen tebe,

da bi mu to povedala -

in vsak dan je bolj res.

Vedno je tako, kadar ljubimo.

V posteljo najinih dlani

položiva svet, da se spočije,

da se ogreje od najinega diha.

Ves svet je v najinih rokah,

v najinih prepletenih prstih -

vedno je tako, kadar ljubimo.

Neža Maurer, Kadar ljubimo

KDO JE BOLNIK IN KDO PACIENT?

Beseda leta 2020 bo zagotovo zloženska KORONAVIRUS. V času epidemije koronavirusne bolezni, ki je zajela svet in marsikomu prekrizala dopustniške načrte, smo jezikoslovci natančno spremljali vnos novih besed v besedišče slovenskega jezika in spreminjanje pomena že obstoječih.

V novicah smo lahko pogosto zasledili izraza:

- bolnik s covidom-19 in
- pacient s covidom-19.

Kdo je bolnik in kdo pacient?

Na portalu Fran je:

- Bolnik je bolan človek.
- Pacient je človek (bolan ali zdrav), deležen zdravstvenega varstva ali zdravstvene oskrbe.

Bolnik je pacient, pacient pa ni nujno bolnik

Strokovnjaki z Nacionalnega inštituta za javno zdravje (zagotovo najpogostejše omenjena institucija v letu

2020) pa so razmerje med bolnikom in pacientom opisali nekako takole:

- »Jure zboli za virozo, ne obišče zdravnika in počiva doma. Jure je v tem primeru bolnik, vendar ne pacient. Če bi Jure zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja obiskal zdravnika, bi bil bolnik in pacient.«
- »Da bi Jure lahko podaljšal veljavnost svojega voznškega dovoljenja, mora opraviti zdravstveni pregled. Jure je v tem primeru pacient, vendar ni bolnik.«

Strokovna literatura, slovarji in pravni dokumenti s področja zdravstva tako jasno razločujejo med terminoma bolnik in pacient, pri čemer pa je ustrezen angleški prevod za oba izraza eden – *patient*.

Je bolje uporabiti »slovensko« različico – bolnik?

Pri pisanju uradnih besedil – predvsem pri (razsodnem) izbiranju

besedišča – moramo upoštevati jezikovnokulturno in jezikovnopolitično načelo, ki daje **prednost domačim poimenovanjem pred tujimi**.

V našem primeru bi morali poimenovanju **bolnik** dati prednost pred poimenovanjem **pacient**, vendar pri tem ne smemo pozabiti, da **poimenovanji nista sinonimni in tako zamenljivi** (čeprav je lahko oseba bolnik in pacient hkrati), zato »**pacienta**« ne smemo brez premisleka zamenjati z »**bolnikom**«.

Če želimo zajeti vse uporabnike zdravstvenih storitev, pa je bolje uporabiti izraz **pacient**.

Zakaj ženske nismo nikoli bolane?

Prvič: ker sklanjanje brez izpada -a-ni knjižno (bolna, bolne, bolni, bolno, o bolni, z bolno), in drugič: ker naši dragi brez nas ne bi preživeli tako bolano norega dnevnega tempa in bi imeli zjutraj oblečeno bolano zmečkano srajco!

KRANJSKA KLOBASA – MALA ALI VELIKA ZAČETNICA?

Slovenci smo, ko nastopi vprašanje naše – vaše, zagotovo vedno zmagovalci. Borimo se za vsak (centi) meter **državne meje**, »deci« **terana**, kos **prekmurske gibanice** in par **kranjske klobase**.

Prav zadnja je v preteklosti povzročila veliko hude krvi, ker še vedno nismo čisto prepričani, **ali (in sploh če) je kranjska klobasa res kranjska** in kako jo zapisati: **z veliko ali malo začetnico**.

Dileme glede porekla danes ne bomo razrešili, bomo pa pošteno zagrizli v dilemo: kranjska ali Kranjska klobasa. Gremo!

Tujega nočemo, svojega ne damo!

Če smo že tako samozavestni glede porekla kranjske klobase, jo moramo

znati (predvsem oglaševalci in novinarji) tudi pravilno zapisati.

⇒ **Izraze, s katerimi poimenujemo jedi, pišemo z malo začetnico: zeljna solata, rižota, čevapčiči, goveja juha ... Nič lažjega!**

Težava nastane, ko je **poimenovanje jedi sestavljeno iz prve**

pridevniške sestavine, ki je nastala iz lastnega imena: prekmurska gibanica, kranjska klobasa, dunajski zrezek.

V PRID VELIKI KRANJSKI KLOBASI

Od leta 2015 ima **kranjska klobasa označbo ZGO** (zaščiten geografski označba),

- zato kadar se sklicujemo na ravni Evropske unije zaščiten kranjsko klobaso, **moramo njeno ime zapisati z veliko začetnico: Kranjska klobasa.**

Pri tem pa moramo vedeti, da imamo v mislih točno določeno klobaso, ki je pridelana po točno določenem postopku in s sestavinami, ki so opisane v uredbi Evropske komisije.

Če klobasa, ki jo poimenujemo kot Kranjska klobasa, nima značilnosti, ki so opisane v iztočnici Opis kmetijskega proizvoda ali živila, potem to ni Kranjska klobasa.

V BRAN MALI KRANJSKI KLOBASI

Argumentov v prid zapisovanju kranjske klobase z malo začetnico je več.

Prvi je zagotovo ta, da **večbesedna poimenovanja jedi, ki se začnejo s pridevnikom, nastalim iz lastnega imena (kranjska), pišemo z malo začetnico: kranjska klobasa.**

- Tako tudi: **n**epalski čaj, **b**lejska kremna rezina, **d**unajski zrezek, **i**drijski žlikrofi.

Da bi samo določena, pravno varovana, imena blagovnih znamk pisali z veliko začetnico? Tega od pišočih v slovenskem jeziku ne moremo pričakovati, saj tega področja ne obvladajo niti specialisti (npr. pravniki, ki zastopajo lastnike blagovnih znamk).

Si predstavljate, da bi z veliko pisali imena vseh zaščitenih izdelkov in storitev?

To bi bilo videti nekako takole: **Ta blog pišem v Wordu, zraven pijem Donat Mg in jem Milko. Za večerjo si bom privoščila Pohorsko salamo in kakav z Alpskim mlekom.**

Tudi drugi argument je na strani »male« kranjske klobase (četudi ima kranjska klobasa od leta 2015 označbo ZGO).

In nenazadnje: **Zakon o industrijski lastnini** pravi, da *mora biti vsako zaščiteno ime zapisano tako, da se ve, da je zaščiten.*

V praksi opažamo, da niti proizvajalci niso dovolj natančni pri rabi velike/male začetnice (preglejte označbe v mesnicah), hkrati pa ne moremo pričakovati, da bomo pri pisanju redno preverjali register naših blagovnih znamk, saj **tudi tam ni jasno določeno, kako naj bi pravilno zapisali ime kranjska klobasa:**

- Košaška kranjska klobasa (Košaki TMI D. D. MARIBOR), KRANJSKA KLOBASA (Košaki TMI D. D. MARIBOR) ali kranjska klobasa zašpiljeno dobra (GIZ Kranjska klobasa).

Vprašanje o zapisu velike/male začetnice še zdaleč ni samo jezikovno, pač pa tudi politično, pravno in kmetijsko.

- **Zapis z veliko začetnico** (Kranjska klobasa) je treba uporabiti v zakonodajnih in tistih besedilih, ki želijo **izpostaviti geografsko zaščitenost izdelka.**

- **V poljudnih in oglaševalskih besedilih** pa je bolje uporabiti **malo začetnico**, saj ne gre za lastno, pač pa »zgolj« zaščiteno ime.

Te žvečilne gume se zagotovo dobro oprimejo podlage!

USPEŠNO NA NOVI POTI!

Na študij odhajata naši dragi Yasmine in Lea

Yasmine Anika Doršner se je po priselitvi v Split včlanila v SKD Triglav in postala učenka dopolnilnega pouka slovenščine v Splitu. Ker je živela tudi v Ljubljani, kjer je obiskovala prva dva razreda OŠ, je bila njena slovenščina dokaj dobra. Tudi njeno zanimanje zanj in za vse kar je bilo v zvezi z njeno ljubljeno deželo Slovenijo, je bilo vselej izraženo.

Aktivno je sodelovala v vseh projektih, ki smo jih prirejali v okviru pouka, nastopala je na prireditvah ob praznikih in raznih dogodkih. Pisala je prispevke za naš interni časopis Planika.

Kot likovno zelo nadarjen otrok se je priključila tudi likovni skupini

našega društva in sodelovala na nekaj skupnih razstavah.

Srečna sem, da je bilo moje odraščanje v Splitu povezano s slovenskim društvom in učenjem slovenskega jezika, saj sem tako lahko pripomogla k širjenju slovenske kulture v mojem okolju, obenem pa se skozi različna poznanstva in prijateljstva z njo bolje spoznavala.

Yasmine

Lea Dereani se je v društvu z velikim zanimanjem učila slovenščine, jezika svoje babice in dedka, pa tudi očeta, ki je svojčas prav tako obiskoval pouk slovenščine in študij končal v Ljubljani. Z veliko ljubeznijo in

predanostjo je sodelovala v vseh projektih in med vse nas prinašala neizmerno toplino in prisrčnost.

Žal se ji želja, da študira v Sloveniji ni izpolnila, pa vendar je z uspešnim vpisom na Univerzo v Zagrebu–študij sociologije, zelo zadovoljna.

Ko sem se pred dvema letoma začela učiti slovenščine v Slovenskem kulturnem društvu, nisem slutila koliko tega se bom naučila in koliko tega doživela v tako kratkem času. Vsak torek je učiteljica Vera svoje veliko znanje velikodušno delila z nami. Srečala sem se s slovensko kulturo, umetnostjo, na potovanjih in ekskurzijah sem se zelo zabavala in spoznava lepote in bogastvo Slovenije. V slovenskem društvu sem se naučila kaj pomeni

biti Slovenec, kako gojiti in negovati ljubezen do te izjemne dežele.

Zdaj se začanja novo poglavje mojega življenja v Zagrebu, toda Slovenijo bom vedno nosila v srcu, prav tako tudi našo Vero in Slovensko kulturno društvo Triglav.

Lea

Njuno pozitivno energijo in vsestranskost bomo močno pogrešali.

Želimo jima veliko uspeha na novi poti do znanja, izpolnitev vseh njunih sanj in želja.

Pričakujemo, da ostajata naši članici in nas redno seznanjata o študiju in življenju v Ljubljani in Zagrebu.

Vera Hrga

Slovo na Perivoju

Krisztina Tóth sodi med najbolj brane in priljubljene madžarske avtorice. Je avtorica desetih pesniških in šestih proznih del, ki so prevedena v več kot petnajst jezikov. V slovenščino je že prevedena njena zbirka kratke proze Piksel (LUD Literatura, 2014), na Dnevih poezije in vina pa se je predstavila predvsem kot pesnica in avtorica Odprtega pisma Evropi. Iz madžarščine ga je prevedla Gabriella Gaál. (Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.)

ODPRTO PISMO EVROPI odlomek

Od takrat so minili meseci in svet je iztiril. Pri nas pravimo, da majhno nevšečnost pozdravi velika. Tudi moji nenadno povišani srčni utripi so se spremenili v enakomerno, disciplinirano, nadzorovano tesnobo. Svet je preplavila epidemija in nas opomnila na ponižnost. V trenutku, ko je človek mislil, da je vsemogočen, ko je o človeških genih izvedel že skoraj vse, se je pojavil droben virus in mu pognal strah v kosti. Tu, v Evropi, vlada kljub napetostim, ki lahko kadarkoli eksplodirajo, sorazmeren mir.

Vojna v klasičnem pomenu besede je nazadnje divjala v devetdesetih letih na Balkanu. Zdaj smo lahko v teh mesecih izkusili strah, izvedeli smo lahko, kako je, ko naše življenje iztiri iz vsakdanjosti, ko moramo odložiti svoje drobne zamere in se zediniti zato, da bi preživel in prenesli udarec. Najrevnejši, ki živijo na obrobju, zdaj neizbežno drsijo na skrajni rob družbe, izgubljeni so, končajo na ulici, umrejo od lakote. Njim moramo najbolj prisluhniti. Že leta govorimo o onesnaženosti okolja, o podnebnih

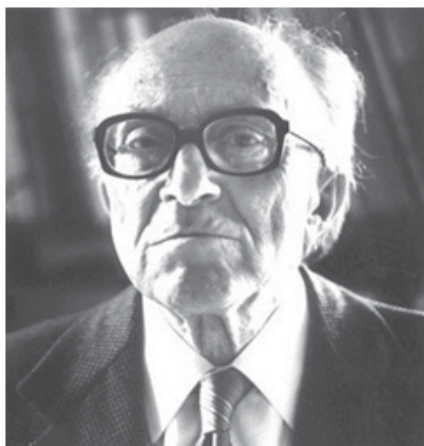
spremembah, o pretirani potrošnji, o morilskih, strupenih učinkih hitečega sveta, a kot da smo potrebovali ta udarec, da bi doumeli, da je konec. Temeljito moramo razmisliti o tem, kako živimo. Strašljivo je, kar se je zgodilo in kar se še vedno dogaja, a kot da je bilo potrebno prav to, da je dosežen tolerančni prag ljudi. Izkusili smo, kako je, ko po stalnem hrupu, ki ubija živce, na ulicah nenadoma nastopi oglušujoča tišina: vsi zaprepadeno obstanejo, obračajo se, ne morejo verjeti, da je to sploh mogoče.

Ali se je res moralo zgoditi to, da bi lahko končno razumeli velikokrat ponavljane besedne zveze podnebne spremembe, podnebne spremembe, podnebne spremembe, pretirana potrošnja, pretirana potrošnja, pretirana potrošnja, in začeli razmišljati o njihovem izvornem pomenu? Ali mora doma res zmanjkati še zadnja marmelada, izumreti beli nosorog in se napolniti še zadnji bolnišnični oddelek, ki še razpolaga z respiratorjem, da bi končno dojeli njihov pomen?

AKADEMIK IN PISATELJ BORIS PAHOR AVGUSTA PRAZNOVAL 107 LET

Boris Pahor predstavlja vzor narodne pripadnosti in življenjske pokončnosti. Njegova ljubezen do slovenstva in slovenskega jezika nas globoko navdihuje in zavezuje.

Vasko Simoniti

Boris Pahor (1913, Trst, Italija) je eden izmed najvidnejših slovenskih akademikov in v tujini prepoznavnih pisateljev, kar dokazujejo nominacije za Nobelovo nagrado, Prešernova

nagrada (1992), srebrni častni znak RS (2000) in francoski red legije časti (2007), ob 102. rojstnem dnevu pa tudi častni naziv kulturni ambasador Republike Slovenije. Preživel je fašistično preganjanje, nacistično taborišče in po vojni zagovarjal potrebo po slovenski demokratični državi, velik je borec za pravice zamejcev, v svetu pa je najbolj znan po romanu *Nekropola* iz leta 1967.

Trije temeljni postulati tržaškega pisatelja za 21. stoletje so:

Svoboda - ker je bog ustvaril človeka in ga je hotel svobodnega. Tudi v Svetem pismu, v začetku Stare zaveze, piše, da ga je hotel svobodnega. Lahko bi ga ne naredil svobodnega.

Pravica - ker se mora človek držati tega, kar je res, kar je prav in kar je nujno. Prav je, da ima vsak človek dovolj hrane in zaslužka, zase in za otroke.

Resnica - vsi morajo vedeti, kaj se resnično dogaja. Resnice se ne sme skrivati.

Enemu izmed najpomembnejših književnikov v slovenskem in v mednarodnem prostoru, pisatelju, dramatik in esejistu Dragu Jančarju so 3. avgusta v Salzburgu podelili avstrijsko državno nagrado za evropsko književnost.

Iskrene čestitke ob tem izjemnem dosežku!

Oj težka pot, oj tožna pot,
Ko od srca srce se loči!
Mi spremljamo te žalujoči,
Saj ti na veke greš od tod —
Oj solzna pot, oj zadnja pot!

S. Gregorčič

ZA VEDNO STA NAS ZAPUSTILI

ANGELA MILINOVIĆ,
rojena POGORELEC
1929 – 2020

MIOMIRA ÖHLHOFER
1939 - 2020

Naj počivata v miru.
Družinam iskreno sožalje.

Ne, nisem prijazen.
Ni mar mi olike.
Ne maram hinavcev,
ne maram pa pika.

Smehlja se in slini,
treplja me po rami,
skriva pa za figo
zatoži me mami.

Namesto te maske
želim si soseda,
ki zmeraj brez sence
v oči mi pogleda.

Fei Lainšček

						AVTOR: JANEZ PRESEČNIK	BRIZGANEC	ZVRST REKREACIJE	PLOŠČATA RIBA S TRINASTIM REPOM	JEZERO IN NARODNI PARK NA JUGU DR KONGO	GLISTI PODOBNA ŽIVAL	REJEČ KOKOŠI	MOJSTRICA OBRAZNE JOGE ITO. (SAVINA)
						HLEBČEK, KRUHEK							
						GOZDNA RASTLINA							
						TRAVA Z DLAKAVIMI KROVNIMI PLEVAMI							
						ŠIŠTSKI VERSKI POGLOVAR VODNA RASTLINA					OLIMPIJSKE IGRE		
											STAREJŠI KMET, OČA		
						UDAREC Z NOGO		NAŠ NEKDANJI KOŠARKAR (DARKO)	TV SPIKERKA (IDA) BASOVSKA TIPKA				OPORA JAHACEVI NOGI
						STARA MAMA, BABICA		ANGLEŠKI IGRALEC (ALAN) SVETLOBNI KVANT					
						KRINKA ZA OBRAZ				GLASBENIK GARFUNKEL TEŽKA VOLNENA TKANINA			
						GLAVNI VEZNIK		KONICA			ERBIJ		
								SIGNALNA NAPRAVA (KNJIŽNO)			BOGOVI V AZGARDU		
	EKSPRESNA KAVA	TISOČ VOLTOV	BELA REČ NA ANTARKTIKI	PRID, KORIST	IVAN TAVČAR	ČLOVEKOVA MORALNA ZAVEŠT DLAKE POD NOSOM				SISTEMATičNA VADBA			
										NIKELJ			
BOLEZEN-SKO NAGNENJE DO RAZKAZOVANJA													
AM. PEVEC IN FILMSKI IGRALEC (FRANK)								UŠJA JAJČECA					
								KAVKAŠKO LJUDSTVO					
BAL					MESTO V DALMACIJI KRAJ NA NOTRANJSKEM								
FILMSKI REŽISER VADIM						ŽENSKA EDNIHA							
						STALNO BIVALIŠČE							
ELDA VILER			BANJA			GEORGE LUCAS							
			BOSANSKI IGRALEC (BORIS)			SUNEK VETRA							
OSNOVNA ZAČIMBA				SKOPLJEN PETELIN									
				PEDRO OPEKA									
OTROŠKA IGRA SKRIVANJA													
DETE						ČEDNOST, ELEGANCA (KNJIŽNO)							

Je uradna denarna enota Bolivije in je razdeljen na sto centov ali centavov. Najprej je bila valuta med letoma 1864 in 1963, nato pa spet leta 1987 po dolgoletni naraščajoči inflaciji namesto bolivijskega pesa. Aprila leta 2018 je poslovodja Centralne banke Bolivije Pablo Ramos napovedal uvedbo novih bankovcev Plurinacionalne države Bolivije, ki jih bodo uvažali postopoma. Novi bankovci so dobili več nagrad kot »najboljši bankovci v Latinski Ameriki« zaradi varnostnih ukrepov, estetike in vključitve znanih osebnosti v bolivijsko zgodovino. Izdaja ga Centralna banka Bolivije (Banco Central de Bolivia). Oznaka valute je BOB.

? ATAI, Savina - mojstrica obrazne joge, **INGUŠI** - ljudstvo v srednjem delu severnega Kavkaza, **UPEMBA** - narodni park na jugu DR Kongo

Mama, jaz ne grem v šolo - učitelji me ne marajo, učenci me ne marajo, celo starši me ne marajo, pa še ta korona, kdo ve kako bo šele to - jaz ne bi šel septembra v šolo... Sine moraš, si pač ravnatelj...

Priporočljivo je, da **maske nosite tudi v stanovanju**.

še zlasti v kuhinji, da ne boste pojedli vsega, kar vidite!

Srečno naši "prvaši": Danira, Karlo in dva Šušmelja!

Čestitke slovenski prvaki, junaki!

V poljubu, ljubezni, objemu večni rojaki!